

Provincie Zuid - Holland

27 FEB. 2024

Datum ontvangst

t: 088 888 6666
e: info@ltonoord.nl
w: www.ltonoord.nlPostadres:
Postbus 240
8000 AE ZwolleHoofdkantoor:
Dr. Stolteweg 2
8025 AV ZwolleHet College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

Datum: 23 februari 2024

Referentie: ZH/WvG/MvD/24.025

Betreft: **Uitgangspunten LTO Noord m.b.t. ruimtelijke processen Zuid-Holland**

Geacht College,

LTO Noord heeft naar aanleiding van het bestuurlijk overleg rondom de Ruimtelijke puzzel (d.d. 8 februari 2024) grote zorgen over de uitwerking van de verschillende ruimtelijke processen in Zuid-Holland. Dit geeft LTO Noord, als belangenbehartiger van de agrarische sector en onze leden in het bijzonder, aanleiding om een reactie hierover kenbaar te maken aan de provincie Zuid-Holland.

Ruimtelijke processen, waterdoelen en landbouwgronden

Waar aanvankelijk in het kader van de herinrichting van het landelijk gebied alle ogen gericht waren op het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) gaat de aandacht van de provincie nu ook steeds meer uit naar andere ruimtelijke processen in Zuid-Holland als de Ruimtelijke puzzel, NOVEX en Regionale Energiestrategieën. Sterker nog, de Ruimtelijke puzzel is zelfs leidend geworden.

LTO Noord is van mening dat de ruimtelijke processen in Zuid-Holland parallel aan elkaar zouden moeten lopen zonder dat het ene proces boven het andere staat. Pas dan is er kans van slagen. Bovendien is LTO Noord geschrokken van het feit dat het realiseren van concrete waterdoelen als bijvoorbeeld een verhoging van het grondwaterpeil, met name in het veenweidegebied, door de provincie Zuid-Holland als voorwaarde wordt gezien voor invulling van de ruimtelijke processen. Dit is uiterst onwenselijk omdat er juist gelegenheid moet zijn om samen met alle betrokken partijen in het landelijk gebied invulling te geven aan waar wat mogelijk is binnen deze provincie. Daarbovenop staat er in de Ruimtelijke puzzel dat goede agrarische grond voor de agrarische sector behouden moet blijven. In alle opgaven die er nu liggen ziet LTO Noord daar niets van terug. De land- en tuinbouw blijft de sluitpost van de ruimtelijke ordening-begroting. LTO Noord ziet graag concrete invulling vanuit provincie Zuid-Holland waaruit blijkt dat men voor de land- en tuinbouw staat.

LTO Noord wil graag nog een keer haar uitgangspunten ten aanzien van de ruimtelijke processen in Zuid-Holland onder de aandacht brengen:

1. Stakeholders

Bij een gebiedsproces zijn alleen stakeholders betrokken die aan de doelstelling van het gebied een bijdrage kunnen leveren! Partijen die niets toevoegen aan het proces horen niet aan tafel te zitten.

2. Natuur en stikstof

De opgave voor stikstof wordt vrijwel volledig bepaald door de te nemen maatregelen onder de VHR en Natura 2000. De totale doelen en ambities voor Natura 2000 zijn daarbij ook nog aan toekomstige herijking onderhevig. Dat maakt deze opgave moeilijk grijpbaar en roept de vraag op waar de definitieve eindstreep is, zeker nu ook een opgave voor groenblauwe dooradering (10% in 2050) bovenop Natura 2000, NNN en de bossenstrategie wordt vastgelegd. De totale oppervlakte boerenland die dit alles zal kosten is substantieel. Wij schatten deze in op ongeveer een derde van

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.

de landbouwgrond in Zuid-Holland. Verdere afname van het areaal landbouw ondermijnt de landbouwstructuur en bevordert versnippering. Dat is niet acceptabel, zeker gevoegd bij de grote onzekerheid rond de oplossing van de 'Ruimtelijke puzzel', met in Zuid-Holland zeer waarschijnlijk forse ruimteclaims op basis van NOVEX (waaronder woningbouw) ten koste van landbouwgrond.

Wij verzoeken de provincie dringend om bij de realisering van de groenblauwe dooradering het agrarisch areaal te ontzien door invulling via vooral bestaande (water)infrastructuur en andere bestaande lijnelementen. Groenblauwe dooradering mag geen negatieve planologische doorwerking hebben. Voor elk van de Natura 2000-gebieden zijn in de beheerplannen en natuurdoelanalyses herstel- en beheermaatregelen vastgelegd. Uit de natuurdoelanalyses blijkt dat het beheer in veel Natura 2000-gebieden achterblijft. Omdat het beheer een belangrijke factor is voor het realiseren van de beoogde natuurdoelstellingen moet ervoor gezorgd worden dat het beheer conform gemaakte afspraken wordt uitgevoerd. Alle partijen moeten verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering van de gemaakte afspraken. Onvolledige gegevens bij de totstandkoming van de NDA heeft als effect dat positieve ontwikkelingen (zoals veenmosrietland) niet gemarkeerd worden in de rapportage.

Voor wat betreft stikstofreductie door boeren is het zeker denkbaar en haalbaar dat er goede voortgang richting de 41%-doelstelling kan worden bereikt, met name langs de weg van innovatie en voer- en managementmaatregelen. Wat er niet in gaat, komt er immers ook niet uit. De gereedschapskist van boeren is effectiever dan velen denken. Dit blijkt uit allerlei onderzoek. Daarnaast zal door de provincie met veel meer creativiteit gekeken moeten worden naar bedrijfsverplaatsingen. Hier wrekt zich dat er niet of onvoldoende gekeken wordt naar de gebiedsprocessen 'van onderop', die met passen en meten schuifruimte zullen opleveren met gronden van boeren die al voornemens zijn te stoppen. Een belangrijk probleem waarvoor de provincie geen perspectief biedt is stikstof uit zee. De teksten op dit punt blijven vaag en onbeslist. Dat moet echt anders.

3. Zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting

De vragen rond zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting in relatie tot de landbouw zullen in nauwe samenspraak met de sector opgepakt moeten worden, met name langs het spoor van innovatie, efficiënt gebruik en zelfvoorzienendheid. Waar mogelijk op langere termijn zorgen op dit punt zijn, kost een brede aanpak meer tijd dan wordt geïmpliceerd. In de tekst ontbreken belangrijke keuzes op landelijk niveau maar wel op het grondgebied van de provincie, zoals een beweegbare afsluiting van de Nieuwe Waterweg. Zonder een dergelijke voorziening blijft 80% van het zoetwater ongebruikt naar de Noordzee afstromen.

4. Perspectief voor de bollenteelt

De ontwikkeling van de bloembollenteelt op zand is ruimtelijk begrensd. Als voor de realisatie van bijvoorbeeld water- of natuurdoelen herschikking of verplaatsing van bedrijven noodzakelijk is, dan moet voor deze bedrijven 'verplaatsingsruimte' beschikbaar zijn. Daarbij is van belang dat voor het bloembollenareaal geen krimpscenario geldt. Dit betekent dat het noodzakelijk is om buiten de bestaande ruimtelijke begrenzing van het bollengebied verplaatsingsruimte te realiseren.

5. Klimaat

De ambitie is om de veenweidegebieden te vernatten. Wij blijven hier ernstig bezwaar tegen maken. Boeren met 20 cm drooglegging is niet mogelijk. In dat opzicht willen wij ook niet de permanente bewijslast ('comply or explain') dat dit niet kan. Daarnaast zijn er regio's zoals het Restveengebied waar boeren nu al worden 'uitgerookt' omdat het peil niet meer wordt geïndexeerd.

De beoogde plannen hebben te weinig oog voor de bredere consequenties van vernatting. De bufferwerking/sponswerking van het agrarisch veengebied wordt immers sterk verkleind bij een hoger grondwaterniveau. Het opvangen van piekbuien in deze, over het algemeen sterk verstedelijkte, regio's is dan niet meer mogelijk doordat het opnemend vermogen van de grond er niet meer is. Dat gaat knellen in deze provincie die nu al niet adequaat is voorbereid op de overlast van clusterbuien.

Ten aanzien van methaan is nog veel onzeker. Onderzoek loopt nog. Vernatting heeft namelijk ook negatieve consequenties voor methaanuitstoot. Het effect verschilt overigens per perceel. Omdat de ruimtelijke processen vooral ruimtelijk en opgave-gericht zijn ingestoken en voorbijgaan aan de praktische vragen, ontstaan hier grote risico's voor de vele boeren in de Zuid-Hollandse veenweiden die dat prachtige gebied nu tegen lage maatschappelijke kosten onderhouden.

Wij zijn voorstander van het opstellen van een 'beheercheck' binnen de gebiedsprocessen in vooral de veenweidegebieden. Deze check - gericht op reguliere landbouw - moet vooral aangeven hoeveel vee er in het gebied nodig is om de doelen te bereiken en het gebied open te houden. Dat betekent dat in een beheercheck gekeken moet worden naar de ecologie (hoeveel vee is er nodig voor het beheer) maar ook naar de economie (borgten verdienen model ondernemers). Want zonder verdienen model voor agrarische ondernemers zijn er geen beheerders in het gebied. Het is van belang dat beide componenten volwaardig worden geborgd in een beheercheck.

6. Overgangsgebieden

LTO Noord verzet zich tegen overgangsgebieden onder welke naam of term dan ook. Hieronder valt ook het begrip 'landschapsgrond'. Dit begrip is niet eens helder gedefinieerd. Ook als er geen voornemen is om planologische maatregelen aan zulke instrumenten te koppelen, blijft het gevaar dat deze gronden uiteindelijk toch een stempel krijgen die negatief doorwerkt op de agrarische bedrijfsvoering. Het is beter en zuiverder om de landschapsgronden uit het PPLG te strepen en de daaraan gekoppelde financiële middelen in te zetten via andere instrumenten om de doelen te bereiken.

Mocht er in gebiedsprocessen, na interactie met alle belanghebbenden inclusief alle betrokken boeren, een voorkeur zijn voor een extensieve zone of iets vergelijkbaars, dan is dat voor ons alleen acceptabel als sluitstuk van dat gebiedsproces, overigens altijd zonder aanwijzing als planologisch- of beleidsinstrument.

De grondopgave is groot. Grondeigenaren en -gebruikers moeten gezamenlijk de grondpuzzel leggen en hierin in gelijke mate betrokken zijn. Het oprichten van een groundbank gedomineerd door de overheid is uit den boze. In gevallen waar de opgave complex is, kan het landinrichtings-instrumentarium (WILG) mogelijk een oplossing bieden. Het is onduidelijk wat de ruimteclaim is van de gestelde en niet nader onderbouwde natuuropgave. Voordat deze claim gehonoreerd kan worden moet een impactanalyse uitgevoerd worden en dan pas besluitvorming.

Goede landbouwgrond is schaarse grond en moet agrarische grond blijven, en zeker niet zomaar afgewaardeerd worden tot natuurgrond. Om te kunnen overleven is het voor de land- en tuinbouwsector van essentieel belang dat er een kritische minimale omvang aan landbouwgrond blijft bestaan. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit in bepaalde gebieden al is bereikt. Bij een verdere krimp van de landbouw komt het bestaansrecht van de agrarische sector in Zuid-Holland in gevaar. Praktische gevolgen hiervan zijn dan onder meer dat het bijvoorbeeld voor dierenartsen of afnemende partijen niet meer interessant is om in een gebied te gaan werken.

7. Landbouwperspectief

Perspectief voor boeren en tuinders moet een veel prominentere rol krijgen in de ruimtelijke processen. Korthedshalve verwijzen we hier naar de Toekomstvisie 2030 van LTO Nederland op dit punt met de titel 'Over goed eten, mooi groen en sterk ondernemerschap'. Hierboven wezen we al op de transitiepaden die in dit visiedocument van een stevig fundament worden voorzien, net als de SER eerder deed. Deze visie raakt ook aan het probleem dat de opgaven als in beton gegoten doelen en verplichtingen worden gedefinieerd. Hier is veel meer ruimte voor doelsturing. Het perspectief voor de landbouw, als onderdeel van de visie voor voedselzekerheid, dient een primaire structurerende keuze te zijn, wat wil zeggen dat als deze niet gewaarborgd is, de plannen niet door kunnen gaan dan wel moeten worden aangepast. Agrariërs die hun bedrijf willen voortzetten moeten in de gelegenheid worden gesteld om hun bedrijf aan te passen aan de wettelijke eisen en maatschappelijke wensen. Door de veelheid en stapeling van eisen en wensen kunnen veel agrariërs hun bedrijf niet meer aanpassen en wordt de bestaanszekerheid van bedrijven sterk ondermijnd.

Boeren en tuinders zijn onderdeel van de oplossing

Om te werken aan de ambities van de ruimtelijke processen zullen boeren en tuinders hun bedrijfsvoering moeten aanpassen. Dat is overigens niets nieuws. De meeste agrarische ondernemers zijn continu bezig met het nadenken over aanpassingen in hun bedrijfsvoering om een duurzaam en toekomstbestendig bedrijf te hebben. Voor een aantal agrariërs zal dat echter betekenen dat ze hun bedrijf beëindigen. Ook dat is ondernemen. De blijvers zijn zich bewust van hun rol als producent van veilig en gezond voedsel maar voelen ook een bredere verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een schone, gezonde en mooie leefomgeving. De mogelijkheden hiervoor zijn legio. Het gaat bijv. over het duurzaam opwekken van elektriciteit, warmte en gas, het vasthouden en bergen van water, het versterken van de biodiversiteit boven en onder de grond, het vastleggen van koolstof en versterken van het landschap. Soms kan dit zonder dat het de agrariër of de maatschappij iets kost. Maar als je grotere stappen wilt zetten dan is daar een aanvullend verdienmodel voor nodig. Dat kan de boer of tuinder niet alleen. Er is hulp voor nodig om dit langjarig te regelen. De ene keer met een aanmoedigingssubsidie, de andere keer met extra beleidsruimte en weer een andere keer met structurele financiering. Vaak is het wel zo dat boeren en tuinders deze diensten beter en goedkoper kunnen doen dan wanneer deze functies door anderen worden gedaan. Bovendien wordt hiermee het platteland leefbaar gehouden en wordt een kaalslag voorkomen.

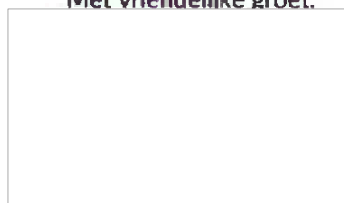
Slot

Resumerend zijn wij van mening dat de provincie trots moet zijn op de kracht van de agrarische sector en op het open landschap. En zuinig moet zijn op de kwalitatief goede landbouwgronden, deze moeten gekoesterd worden. Natuurlijk komen er ontwikkelingen op de sector af. Maar het is de uitdaging om daar met elkaar uit te komen en vooral met de ondernemers in het buitengebied.

Wij willen u vragen niet verder invulling te geven aan de ruimtelijke processen voordat de uitgangspunten van LTO Noord zijn meegenomen in het provinciaal beleid. Er is op dit moment nog te veel onduidelijk over de opgaven die de sector heeft of toebedeeld gaat krijgen. De huidige uitwerking zal voor nog meer onrust zorgen dan er nu al in de sector is.

Wij zijn graag bereid dit schrijven mondeling toe te lichten.

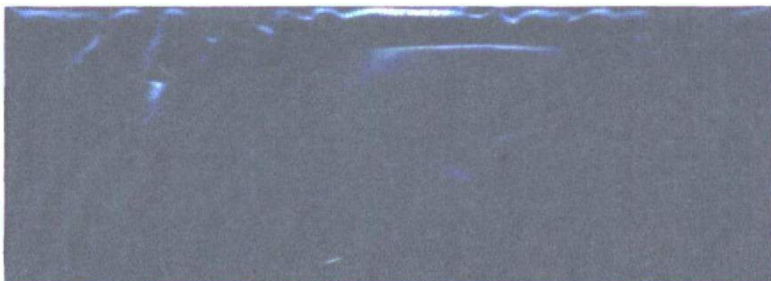
Met vriendelijke groet.

A.P. Verhorst
Voorzitter LTO Noord Zuid-Holland

LTO
noord

Postbus 240
8000 AE Zwalpe

23-02-24 0124749657

P01

13

cycloon.eu

Cycloon

Post
Pays-Bas

Pays-Bas

Ontvangst Scanstraat

27 FEB. 2024

Province de...

27 FEB. 2024

Datum on...

RX3CC - #X83DXDX#00#0000#